

Vzpomínky na pana profesora Jana Firbase

S panem profesorem Janem Fibasem jsem se seznámila jako studentka během svého studia na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kdy nám studentům oboru anglistiky přednášel historický vývoj angličtiny. Přestože šlo o disciplínu velmi náročnou, ten, kdo pravidelně navštěvoval přednášky pana profesora, neměl s ní nikdy žádné potíže. Pan profesor dovedl i těžkou látku podat srozumitelným a pro studenty zajímavým způsobem. Navíc, kdykoli začínal něco nového, nikdy nezapomněl shrnout předchozí učivo, takže jsme vždy měli možnost vnímat novou látku v širších souvislostech. Další předmět, na který ráda vzpomínám, byl jeho seminář k rozboru současné angličtiny. Ten probíhal přísně na pozadí rozboru současné češtiny, což pro mne – bohemistku – byla velmi zajímavá a užitečná disciplína. Pamatuji se, jak nám pan profesor často zdůrazňoval, že nesmíme „pro stromy zapomínat na les“, nikdy totiž neopomenul zdůraznit vztah jednotlivých jevů k celku.

Pana profesora jsem také měla možnost poznat při výuce v poněkud méně formálním prostředí, a to při intenzivních kurzech na Cikháji, na které velmi rád jezdíval. Zažila jsem ho tak několikrát, jednak jako studentka a jednak o několik let později jako odborná asistentka. I v tak neformálním prostředí, jako je rekreační středisko Masarykovy univerzity na Cikháji, dovedl pan profesor při své večerní přednášce s nesmírným nadšením seznamovat studenty srozumitelným a zajímavým způsobem s funkční perspektivou větnou. Navíc se ochotně účastnil programu, který připravili studenti, ať už šlo o různé společenské hry či o zpěv za doprovodu kytary.

Dokladem toho, že znalosti získané od pana profesora měly vždy trvalý charakter, je pro mne skutečnost, že když jsem po několika letech od dokončení studia psala svou dizertační práci zabývající se analýzou současné mluvené angličtiny, nedělalo mi žádný problém uplatnit v ní poznatky z funkční perspektivy větné získané v hodinách pana profesora. Přestože v době, kdy jsem psala svou práci, měl pan profesor již značné zdravotní problémy a byl pracovně velmi vytížený, byl vždy ochoten udělat si na mne čas a diskutovat se mnou o jazykových problémech, které jsem potřebovala vyřešit pro

zdárné dokončení své práce. Po několika týdnech jsem díky jeho vedení byla schopna uplatnit funkční perspektivu větnou na svůj jazykový materiál. Na páteční odpoledne trávená v pracovně pana profesora nad analýzou spontánní bezprostřední konverzace nikdy nezapomenu. Pan profesor se kvůli mně vracel odpoledne na katedru a po krátkém odpočinku, po kterém jsem směla zaklepat na dveře jeho pracovny, jsme se společně nořili do analýzy příslovečných určení místa a času a zamýšleli se nad jejich funkcí v mluveném jazyce. Velice si vážím jeho vedení a jsem ráda, že jsem jako jedna z posledních ještě stihla obhájit svou dizertační práci a složit doktorskou zkoušku před komisí, které předsedal.

Na závěr bych chtěla dodat, že největší pochvala, které se mi kdy v životě dostalo a které si nesmírně vážím, je pochvala od pana profesora, kterou mi udělil během jednoho našeho pátečního sezení. Tehdy mi pan profesor řekl, že se mnou rád pracuje, protože jsem opravdu lingvistka. Doufám, že to budu moci svou další prací dokázat.

PhDr. Ludmila Uhlířová, CSc.

Vzpomínka

V celém světě je známa a vysoce ceněna brněnská škola teorie funkční perspektivy větné, kterou na základech pražského funkčního strukturalismu vybudoval Jan Firbas.

Už tato jediná věta vyjadřuje, jak mimořádnou osobností profesor Firbas byl. Následující řádky vsak nebudou hodnocením Firbasova života a díla, ale drobnou osobní vzpomínkou na člověka, kterého jsem měla čest znát dlouhá léta. Na počátku šedesátých let mě s ním seznámil prof. Josef Vachek. Ten tehdy pracoval v Ústavu pro jazyk český, kde jsem v té době začínala aspiranturu; doporučil mi, abych – s odkazem na něj – požádala profesora Firbase o konzultaci týkající se tématu mé disertace. Odpověď z Brna přišla obratem: vstřícná, moudrá, povzbuzující, na bílém vroubkovaném dopisním papíře, napsaná neobyčejně úhledným písmem. Nikdy potom jsem se už nesetkala s člověkem, jehož písmo by bylo tak naprosto jedi-